

Comentariu - Morometii de Marin Preda

S-a nascut la 5 august 1922 in satul Silistea-Gumesti, judetul Teleorman in familia lui Tudor Calarasu si a Zoitei Preda.

Studiile primare il urmeaza in satul natal, apoi la Abrud si la Cristur-Odorhei. Dupa terminarea studiilor intra in lumea presei. Detuteaza in 1941cu Parlitu, publicata in Timpul. In 1948 publica primul volum (de nuvele): intalnirea din pamanturi, care anunta marile teme, motive de mai tarziu. Apar in continuare nuvelele Ana Rosculet si Desfasurarea, lipsite de valoare artistica si subordonate ideologiei epocii.

Marin Preda se impune ca scriitor, romancier de prestigiu prin Morometii volumul I. (1955). Volumul II. apere in 1967. Aceeasi problematica taraneasca constituie substanta romanului Marele singuratic.

Urmeaza o schimbare structurala a tematicii lui Marin Preda, care din rurala devine citadina: Imposibila intoarcere, Intrusul, Viata ca o prada, Delirul, si capodopera lui Preda, Cel mai iubit dintre pamanteni.

Romanele lui Preda devin tot mai mult dezbateri de idei, confruntari polemice pe teme politice, literare si existentiale. Predirectia lui Marin Preda se indreapta spre individul atins de meandrele istoriei.

La scurt timp dupa aparitia Cel mai iubit dintre pamanteni prozatorul moare la 16 mai 1980.

Morometii este punct de referinta in proza romaneasca de inspiratie rurala. Criticii literari considera ca dupa romanul Ion a lui Liviu Rebreanu, Morometii, volumul I reprezinta cea mai solida creatie a literaturii romane contemporane, inspirata de lumea taraneasca.

Daca Liviu Rebreanu realizase o schimbare fundamentala in reflectarea lumii satului si a taranului roman, impunand un realism obiectiv, dur si necrutator in evoacrea lumii rurala, Marin Preda produce si el insusi o mutatie esentiala, explorand aceeasi lume dintr-un alt unghi, cel psihologic. Preda isi propune si reuseste sa dezvaluie intelectualitatea lumii rurale, impunand un realism psihologic in evocarea satului si a taranului roman.

Fata de taranul lui Rebreanu, stapanit de instinctul de posesiune, de dorinta de a avea cat mai mult pamant, taranul lui Preda este un individ complex, un om care gandeste, capabil sa judece lumea si evenimentele.

Satul lui Preda nu este un loc idilic, patriarhal, ca in literatura samanatorista, dar nici un spatiu al instinctelor dezlantuite ca la Rebreanu. Satul lui Preda este un loc unde exista un mod specific de a trai o viata profund morala. Taranul lui Preda este inzestrat cu o inteligenta nativa, avand

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

capacitatea de a patrunde si de a interpreta evenimentele.

Daca Rebreanu urmarea felul cum o gospodarie se reface prin tenacitatea lui Ion, Preda studiaza in romanul sau o gospodarie taraneasca, care va intra intr-un inevitabil declin.

Romanul surprinde o drama individuala a taranului prins in capcana vicleana a evenimentelor, drama care anunta o drama colectiva a satului traditional in care navaleste noul cu violenta sub forma colectivizarii fortate. Deci primul volum prezinta spargerea casei lui Ilie Moromete, iar al doilea spargerea satului, adica destramarea satului traditional cu valorile lui.

In esenta Preda urmareste destinul unei clase sociale, taranimea, condamната de noua istorie la o inevitabila disparitie.

Problematika romanului este complexa, pentru ca Preda urmareste destinul individual pe fundalul unei epoci de mari seisme politice si sociale.

Intr-un plan mai abstract, Preda urmareste lupta omului cu fatalitatile istoriei. Accentul cade pe dezvaluirea contradictiei dintre aparenta si esenta timpului istoric.

Actiunea se petrece intr-un sat din Campia Dunarii cu cativa ani inaintea celui de-al doilea razboi mondial. Romanul incepe sub semnul timpului care pare foarte rabdator cu oamenii: in Campia Dunarii cu cativa ani inaintea celui de-al doilea razboi mondial se pare ca timpul era foarte rabdator cu oamenii. Viata se scurgea aici fara conflicte mari.

Fraza cu care se incheie romanul corespunde acestei fraze initiale, dar marcheaza intrarea colectivitatii satului in epoca unor schimbari violente si radicale: Trei ani mai tarziu izbucnea cel de-al doilea razboi mondial. Timpul nu mai avea rabdare.

Aparenta de liniste, de calm de la inceputul romanului este contrazisa chiar de paginile urmatoare. Astfel in familia Moromete –desi totul pare linistit– atmosfera este subminata de neintelegerile dintre copiii proveniti din trei casatorii. Se contureaza si un conflict intre generatii: intre Ilie Moromete si feciorii sai mai mari: Achim, Paraschiv si Nila.

O alta sursa de tensiune este nemulțumirea Catrinei, care-i cere sotului sa scrie pe numele ei casa. Tensiunile sunt alimentate din exterior de Guica, sora lui Ilie Moromete.

O scena semnificativa pentru raporturile din familie este aceea a cinei. Ilie Moromete ocupa autoritar locul cel mai inalt si cel mai bun; cei trei feciori mai mari ocupa locurile laterale, parca sunt gata mereu sa fuga, iar baiatul cel mai mic Nelu nu are loc la masa.

Ilie Moromete pare sa stapaneasca neantelegerile din familie; el stie de existenta acestora, dar le ignora, convins ca va putea salva unitatea familiei.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Feciorii cei mari sunt atrasi de noile relatii, de noile forme de exploatare a pamantului si de valorificarea produselor. Ilie Moromete crede ca pamantul trebuie muncit pentru a da roade, iar roadele trebuie sa hraneasca familia. Feciorii cred –dupa modelul lui Victor Balosu– ca produsele trebuie vandute la oras, transformate in bani.

Ilie Moromete nu este un om rigid, ii lasa sa incerce si nu se supara prea tare cand acestia se intorc de la oras fara produse si fara bani.

Drama personajului incepe din momentul in care descopera ca baietii cei mari vor sa fuga la Bucuresti. Pana in acest moment Ilie Moromete tinuse piept tuturor: lui Tudor Balosu, receptorului, jandarmului.

El traie cu sentimentul libertatii interioare pe care i-l dadea stapanirea celor doua loturi de pamant. Dupa impropietariie Ilie Moromete si-a inchipuit ca simpla stapanire a pamantului rezolva toate probleme: Cand, dupa razboi, Moromete deveni proprietar, el trai atat de deplin bucuria de a fi scapat de mosier, in cat nu baga de seama, sau mai bine zis nu vroi sa bage de seama in ce masura era el liber fata de loturile pe care le stapanea. Pamantul ii daduse intr-adevar o anumita libertate. Nu se intreba insa cat de liber era, dar nici nu se lasa constrans, se razvratea, spera.

Stapan pe cele doua loturi de pamant, avandu-i ca ajutoare pe feciorii sai, Moromete crede ca poate invinge si rezolva toate problemele.

Moromete nu este un om al actiunii, ci mai mult al contemplatiei. Din acest punct de vedere pamantul reprezinta pentru el si posibilitatea de a nu se gandi numai la ziua de maine. El stie, intuieste ca viata nu se reduce numai la munca, ci este ceva in plus, placerea contemplatiei. Pentru el viata este un spectacol, care se cere contemplat.

Contemplarea satului si a oamenilor de pe podisca din fata casei ii deranjeaza pe feciorii sai mai mari, care ii reprofileaza inactivitatea, pasivitatea: Moromete statea pe stanoaga podistei si se uita peste drum. Statea degeaba, nu se uita in mod deosebit, dar pe fata lui se vedea ca n-ar fi rau daca s-ar ivi cineva...

O placere deosebita o reprezinta intalnirea duminicala din poiana lui locan. La aceste intalniri Moromete citeste ziarul, explicandu-le celorlalti stirile. Fata de ceilalti tarani, care nu inteleg limbajul bombastic din presa, Moromete este in stare sa deosebeasca sensul propriu si sensul figurat al cuvintelor si sa patrunda dincolo de cuvinte in esenta fenomenelor. in aceste petreceri de cuvinte personajul isi dezvaluie inteligenta nativa, spiritul colocvial si umorul.

Un semn al complexitatii personajului este disimularea (dezacordul dintre gand si cuvânt, fapta). Semnificativa pentru capacitatea de disimulare a lui Moromete este discutia cu Tudor Balosu, vecinul sau, care ii cere sa-i vanda salcamul. Moromete nu raspunde direct, vorbeste despre baiatul lui Balosu si despre vreme. Gandul ascuns si nemarturisit este acela ca daca va ploua, sa

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

va face graiu si va putea sa-si plateasca datoriile fara sa vanda salcamul din curte:

–Ce faci, Moromete, te-ai mai gandit? imi dai salcamu-ala?

Moromete se uita tinta la vecinul sau intelegand pentru ce iesise el la drum si nu raspunde la intrebare. „Da, am discutat odata sa-ti vand un salcam! Poate am sa ti-l vand... poate n-o sa ti-l vand... De ce trebuie sa ne grabim asa!” – parea sa-i spuna.

–Dar Victor al tau... El nu mai iese la sapa, Balosule? Sau de cand e voiajor nu-l mai aranjeaza? zise Moromete. Adica... admitem cazul ca fiind ocupat... mai adauga el.

Vecinul avu banuiala ca aceste cuvinte nu sunt chiar atat de nevinovate cum s-ar fi putut intelege din glasul cu care fusesera rostite, dar trecu peste asta...

–Pai, de ce zici ca nu vrei sa mi-l dai, Moromete? Ca vroiam sa ti-l platesc...

Drept raspuns, Moromete incepu sa se uite pe cer.

–Sa tii minte ca la noapte o sa ploua. Daca da ploaia asta, o sa fac o gramada de graiu, Tudore! zise el.

O alta scena semnificativa este aceea a discutiei cu agentul fiscal, venit sa incaseze foncierea. Moromete intra in curte, se face ca nu-l aude, o striga separat pe sotie, se intereseaza de secer si de furca, ii striga pe baieti si intr-un tarziu se intoarce spre agentul fiscal si-i spune scurt: – N-am!. Il lasa apoi pe agentul fiscal sa vorbeasca, sa insiste, sa-l lamureasca, sa-i taie chitanta si-i spune: Nu ti-am spus ca n-am!.

Dupa multe discutii Moromete accepta sa plateasca o parte din bani. Se vede aici o atitudine specifica psihologiei taranesti, aceea de a rezolva problemele prin amanare. De fapt speranta secreta a personajului este ca intr-o societate in care guvernele se schimba des, e o prostie sa platesti tot impozitul, pentru ca noul guvern s-ar putea sa stearga impozitele.

Ilie Moromete traieste o drama profunda a paternitatii ranite. Pe el il afecteaza profund pierderea pamantului dar mult mai puternic il afecteaza destramarea familiei. Il dezamageste profund faptul ca feciorii sai l-au mintit si l-au jefuit.

Moromete se simte lovit in autoritatea sa de parinte si de stapan al familiei. Dupa fuga copiilor ramane singur sa infunta toate greutatile.

Moromete se simte incoltit, presat din toate partile, trebuie sa vanda o parte din pamant si sa renunte la salcamul din curte. Din acest moment Moromete se schimba radical. Dintr-un om deschis, sociabil devine un om inchis, tacut, retras in lumea gandurilor sale. Pierderea unei parti din pamant si destramarea familiei il fac sa-si piarda seninatatea si linistea: ...cum sa traiesti, daca nu esti linistit?.

Moromete isi reproseaza ca nu a facut destul pentru copii: Am facut tot ce trebuia. Le-am dat tot ce trebuie la toti, fiecaruia ce a vrut. Ce mai trebuia sa fac si n-am facut?

Drama personajului este complexa si deplin motivata subiectiv si obiectiv: Subiectiv de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

neantelegerile din propria familie pe care le ignora si care evolueaza spre un final dramatic; obiectiv de societatea in care traieste, de noua istorie, care naveleste cu violenta in lumea satului.

In fond Ilie Moromete este un iluzionat pentru ca el continua sa traiasca cu iluzia unitatii familiei si a modului de viata traditional. Moromete se trezeste tarziu, descoperind deodata ca este prins in capcana vicleana a evenimentelor: Se crezuse un om liber, stapan pe linistea si bucuriile sale si iata ca libertatea in care crezuse se prabusea iar nelinistea si spaima amenintau sa-i ia locul. El, care nu se indoise niciodata de limpezimea mintii lui, cazuse in capcana. Falfairea inceta a amenintarilor, intinderea lor de-a lungul anilor si de aici parerea ca timpul le va sfarama si inlatura, iata care fusese capcana, iar speranta ca aceasta lume de negustori, perceptori si jandarmi, aceasta oranduire, care avea undeva un parlament, ziare si legi, putea fi o oranduire dreapta, speranta asta nu fusese altceva decat momeala capcanei. Dar ce era de facut? El simtea ca primejdia care-l ameninta, aceea de a-si pierde pentru totdeauna linistea si de a nu se mai putea intelege cu oamenii, era cu mult mai mare decat aceea, care ar fi urmat pierderii pamantului. Deodata el intelese si se linisti: intunericul nu putea fi fara fund, aceasta lume necrutatoare care-l ameninta trebuia sa aiba undeva un inteles, trebuia sa existe undeva o impletitura ascunsa... acum stia ce avea de facut, va arunca asadar de aici inainte intrebarea, fara odihna, mereu atata timp cat va trai si va trebui sa faca acest lucru cu tot mai multa tarie, cu toata puterea sa.

Romancierul isi pune asadar personajul sub semnul interogatiei absolute, semn al constiintei lucide si al protestului. Dupa pierderea unei parti din pamant si mai ales dupa fuga copiilor psihologia personajului se modifica radical: Cu banii luati Moromete isi cumpara doi cai, plati foncierea, rata anuala la banca, datoria lui Aristide si taxele de internat ale lui Niculaie, ramanand ca necunoscuta solutiile acestor probleme pentru viitor: din nou rata la banca, din nou foncierea, din nou Niculaie. Dar cu toata aparenta sa nepasare Moromete nu mai fu vazut stand ceasuri intregi pe prispa sau la drum pe stanoaga. Nici nu mai fu auzit raspunzand cu multe cuvinte la salut. Nu mai fu auzit povestand. Lupta pentru apararea vechilor lui bucurii se sfarsea.

In volumul doi accentul cade pe drama micii proprietati condamnate la disparitie de noua mentalitate colectivista.

Baranul Moromete privese consternat violenta care a cuprins satul. El nu poate intelege si poate accepta ca tot ce a facut pana atunci a fost gresit si ca rosturile taranesti trebuiesc schimbate: Pana in clipa din urma omul e dator sa tina la rostul lui chit ca rostul asta cine stie ce s-o alege de el!

Atitudinea sa iese si mai bine in evidenta din discutiile imaginare sau reale cu fiul sau Niculaie, ajuns activist de partid si infocat sustinator al noului regim: Ca tu vii si-mi spui ca noi suntem ultimii tarani din lume si ca trebuie sa disparem. si de ce crezi ca n-ai fi tu ultimul prost de pe lume si ca mai degraba tu ar trebui sa dispari si nu eu... asa ca vezi –relua Moromete– eu te las pe tine sa traiesti, dar rau fac ca tu vii pe urma si-mi spui mie ca nu mai am nici un rost pe lumea asta... si ce-o sa mananci, baznaie, ce-o sa mananci, ma, tampitule –exclama Moromete, apasand cu un fel de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

mila nesfarsita, aproape parinteasca pe ultimul cuvânt. Macar –zise Moromete– eu tot am facut ceva, am crescut sase copii si le-am tinut pamantul pana in momentul de fata – ca n-au vrut sa-l munceasca ce sa fac eu? Dar pe tine sa te vedem daca esti in stare cel putin de atat! O sa fii in stare? Nu sa-i imbraci si sa le dai sa manance, ca asta e lesne, dar ce le spui, ce-i inveti?

In timp ce satul e cuprins de violenta, de crime si lupte pentru putere, batranul sapa cu indarjire un sant care sa apere de ploaie sira de paie. Indarjirea cu care sapa si incearca sa apere paiele de apa simbolizeaza in fond incercarea disperata a batranului de a apara mica proprietate si mentalitatea traditionala in problema taraneasca.

Luciditatea si intuitia il fac sa se tina deoparte, sa nu participe la nebunia colectiva.

Ultimii ani sunt apasati de singuratate. Sotia l-a parasit si batranul isi recheama zadarnic copiii. Ultimele cuvinte adresate medicului (Domnule, eu in totdeauna am dus o viata independenta) sunt semnificative pentru conduita morala a personajului.

In volumul doi drama batranului se consuma in tacere fiind simbolica pentru destramarea lenta a civilizatiei taranesti.

Monografia satului

In centrul volumului intai este destinul lui Ilie Moromete completat cu alte destine, acela al lui Birica si al Polinei, istoria bolii lui Botoghina, razvratirea lui tugurlan.

Povestea lui Birica si a Polinei pare o replica data povestii lui Ion si a Anei din Ion de Liviu Rebreanu.

Birica, baiat sarac, se indragosteste de Polina, fata gospodarului instarit, Tudor Balosu. Dupa o cearta crunta cu acesta, Birica o rapeste pe Polina si se resemneaza cu realitatea ca sotia nu are zestre. De remarcat ca zgarcenia si rautatea socrului, lipsa pamantului nu deformeaza caracterul si sentimentele celor doi tineri. Mai apriga este Polina, care isi indeamna sotul sa faca dreptate si sa smulga cu forta de la Balosu pamantul care i se cuvine.

Concluzia este ca taranul lui Marin Preda nu cauta cu orice pret sa parvina, incalcand legea si sentimentele. El alege glasul inimii.

O alta istorie este aceea a familiei lui Botoghina. Acesta, grav bolnav, se vede obligat sa vanda o parte din pamant. Femeia la inceput se revolta, gandindu-se la soarta copiilor. In cele din urma se vinde o parte din pamant si femeia se linisteste.

Actiunea primului volum se petrece de la inceputul verii si pana in toamna in Silistea-Gumesti, sat din Campia Dunarii. Atentia se concentreaza asupra vietii unei familii surprinsa in momentele ei

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

specifice: trezirea de dimineata, plecarea la camp, munca, masa, intoarcerea, cina in familie. Din toate aceste elemente rezulta un cod al existentei taranesti.

Cele trei parti ale primului volum incep fiecare prin prezentarea unui moment semnificativ: masa, prispa, secerisul. Se contureaza treptat si o monografie a satului din Campia Dunarii cu obiceiurile, traditiile lui specifice: inmormantarea, parastasul, munciile agricole (secerisul si treierisul), calusul, forme vechi de ritual (spalatul picioarelor de Rusalii).

Mai exista si elemente ale unui ritual erotic rural, ca de exemplu chematul fetelor la poarta si intratul in vorba. Toate aceste elemente dau senzatia de viata, de autentic.

Silistea-Gumesti e o comuna mare, avand doua scoli, sapte invatatori si 450 de copii. Majoritatea taranilor sunt stiutori de carte.

Marin Preda surprinde satul din Campia Dunarii intr-o stare de relativa stabilitate economica. Oamenii au pamanturi si gospodarii frumoase. Totusi exista mari diferente intre taranii bogati ca Tudor Balosu, Aristide, cei mijlocii ca Ilie Moromete si cei saraci ca tugurlan, Birica sau Botoghina.

taranii sunt antrenati in noile relatii economice: au datorie la banca, platesc impozite, multi sunt abonati la ziare, dorind sa inteleaga evenimentele politice. Limbajul taranilor este destul de evoluat.

Volumul II.

Aparut la mare distanta in timp, Morometii volumul doi nu s-a bucurat de o primire atat de buna, ca primul volum. Intre cele doua volume exista mari diferentieri de ordin compozitional si stilistic, dar ele alcatuiesc un tot unitar, coerent, completandu-se, luminandu-se reciproc.

In volumul doi ritmul epic se schimba. Satul traditional, satul adunarilor linistite si al discutiilor inteligente intra intr-un proces rapid de schimbare. Noul patrunde cu violenta si declanseaza drame profunde. Trecerea la un nou mod de viata se face fortat sub indrumarea unor indivizi insetati de putere si stapaniti de interese meschine.

Figura lui Ilie Moromete trece pe plan secund. Ironia, bataia de joc se indreapta acum spre reprezentantii noii puteri: Bila, Isosica, Vasile a Moasei.

Un reprezentant al noii putri este Gaie. Aceasta il sileste pe carsmarul Valache sa plateasca inca o data cotele. Desi este nevinovat, crasmarul este judecat si inchis. Iesit din inchisoare, in semn de protest, nu mai vorbeste cu nimeni. Deci revolta si instrainarea lui iau forma muteniei absolute.

Un alt reprezentant al puterii este Isosica. Inteligent, inventiv si tiranic, provoaca un conflict grav cu urmari tragice pentru intregul sat.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Bila este reprezentantul Arusului (o forma de organizare a prieteniei romano-rusa), un om primar, agresiv, intrigant.

Satul linistit de altadata devine brusc spatiul unor lupte aprige pentru putere. Lupta este castigata de un necunoscut, Vasile a Moasii, om dur, care reprezinta noul regim ce patrunde brutal in viata satului.

Un taran, Gheorghe, speriat de comisia care umbla dupa cote, se sinucide.

Alarmat de aceste lucruri, Ilie Moromete il cheama acasa pe tugurlan, muncitor la un siloz. Batranul crede ca numai un om drept si puternic poate sa puna capat violentei. Insa nu se schimba nimic pentru ca procesul este obiectiv si ireversibil, netinand cont de vointa oamenilor. Volumul doi este si romanul lui Niculaie Moromete.

Acesta, castigat total de noua ideologie, devine activist de partid. Lui i se pare normal ca taranii sa plateasca cote mari. Totusi nu poate sa nu observe ca taranilor li se da grau amestecat cu neghina, dar li se cere grau curat, ceea ce le micsoareaza catastrofal castigul. Cu toate convingerile sale ferme si Niculaie este atins de violenta istoriei.

Volumul doi da senzatia de dezordine, de exprimare neglijenta, pentru ca discursul narativ corespunde schimbarilor violente, tulburarilor, care au scapat de sub control.

Romancierul urmareste si o criza erotica a lui Niculaie care in cele din urma depaseste impasul, redobandindu-si echilibrul.

Din toate punctele de vedere volumul doi este inferior primului. Asemenea lui Liviu Rebreanu, Marin Preda este preocupat de prezentarea obiectiva a realitatii. Marin Preda este preocupat deci de exactitatea faptelor si nu de scrisul artistic, frumos. Calitatea esentiala a scrisului sau este limpezimea, claritatea. Stilul este alb, lipsit de imagini artistice. Cuvintele sunt folosite la sensul lor propriu.

In proza de inspiratie rurala romanul lui Marin Preda se impune printr-o originalitate incontestabila: Marin Preda da prozei taranesti o profunda dimensiune psihologica.